অধ্যায় ৭ঃ সুতৰ হাৰ নির্দ্ধাৰণ ঃ কেইন্সৰ বিশ্লেষণ

অধ্যায় গাঁথনি

৭.১ উদ্দেশ্য

৭.২ পৰিচয়

৭.৩ কেইন্সৰ মুদ্রাৰ চাহিদা

- ৭.৩.১ মুদ্রাৰ লেনদেনৰ চাহিদা
- ৭.৩.২ মুদ্রাৰ সতর্কতামূলক চাহিদা
- ৭.৩.৩ মুদ্রাৰ কল্পনাপ্রসূত চাহিদা
- ৭.৩.৪ বুল আৰু বিয়েৰ (Bulls and Bears)

৭.৪ সুতৰ হাৰ নির্দ্ধাৰণৰ তাৰল্যপ্রীতি তত্ত্ব

৭.৫ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

৭.৬ অগ্রগতিৰ খতিয়ান

৭.৭ অধিক জানিবৰ বাবে

৭.৮ আৰ্হি প্রশ্ন

৭.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি —

- সুতৰ হাৰৰ অর্থ জানিব পাৰিব
- সুতৰ হাৰ নির্দ্ধাৰণ এক মৌদ্রিক বিষয় ৰূপে ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব
- মুদ্রাৰ চাহিদাৰ ধাৰণা, বিশেষকৈ, লেনদেনৰ চাহিদা, সতর্কতামূলক চাহিদা আৰু কল্পনাপ্রসূত চাহিদাৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব
- বুল আৰু বিয়েৰৰ ধাৰণা ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব
- সুতৰ তাৰল্যপ্রীতি তত্ত্ব ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব।

৭.২ পৰিচয়

এই অধ্যায়টিৰ জৰিয়তে কেতবোৰ মৌলিক ধাৰণা, যেনে সুতৰ হাৰ নির্দ্ধাৰণ, মুদ্রাৰ লেন-দেনৰ চাহিদা, সতর্কতামূলক চাহিদা, কল্পনাপ্রসূত চাহিদা, তাৰল্য প্রীতি তত্ত্ব সম্পর্কে আপোনালোকক পৰিচয় কৰাই দিয়া হ'ব।

সাধাৰণ ভাষাত, সুত হ'ল মূলধন ব্যৱহাৰ কৰা দৰ। সংস্থাপিক অর্থনীতিবিদ আদাম স্মিথ, ডেভিদ ৰিকার্ডো ইত্যাদিকে ধৰি বহুতে সুতৰ প্রকৃতি আৰু সুতৰ হাৰ নির্দ্ধাৰণৰ বহুতো মতবাদ আগবঢ়াইছে।

মুদ্রাৰ লেন-দেনৰ চাহিদা হ'ল মানুহক দৈনন্দিন জীৱনত প্রয়োজন হোৱা মুদ্রা।

মুদ্রাৰ সতর্কতামূলক চাহিদা হ'ল বিপদ, দুর্ঘটনা, বেমাৰ-আজাৰ, নিয়োগহীনতা বা অন্যান্য-অর্থনৈতিক অৱনতিৰ বাবে দৰকাৰ হোৱা মুদ্রা।

মুদ্রাৰ কল্পনাপ্রসূত অভিপ্রায় ভৱিষ্যত বজাৰৰ সুবিধা লাভৰ লগত জড়িত।

'বুল' আৰু 'বিয়েৰ' শব্দ দুটা ষ্টক বজাৰৰ সাধাৰণ আচৰণ ব্যাখ্যা কৰিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। এখন 'বিয়েৰ' (Bear) বজাৰে দৰ হ্রাস হোৱাক বুজায়। ই কিছু মাহৰ বাবে এটা চিকিউৰিটি (Security) বা সম্পত্তিৰ, বা বহুকেইটা চিকিউৰিটিৰ এটা গোটৰ বাবে বা গোটেই চিকিউৰিটি বজাৰ সাপেক্ষে উদ্ভৱ হয়। এখন বজাৰক 'বুল' (Bull) বজাৰ বুলি কোৱা হয় যদিহে বজাৰখনৰ চিকিউৰিটি বা সম্পত্তিৰ দৰ বৃদ্ধি হয়।

সুতৰ তাৰল্যপ্রীতি তত্ত্ব সুত্ত্ব হাৰ নির্দ্ধাৰণৰ এটা গুৰুত্বপূর্ণ তত্ত্ব। এই তত্ত্ব অনুসৰি, সুত হ'ল এক নির্দ্দিষ্ট সময়ত তাৰল্য পৰিহাৰ কৰা পুৰষ্কাৰ।

৭.৩ কেইন্সৰ মুদ্রাৰ চাহিদা

জন মেয়নার্ড কেইন্সে তেওঁৰ 1936 চনত প্রকাশিত জনপ্রিয় গ্রন্থ "The General Theory of Employment, Interest and Money" ত মুদ্রাৰ চাহিদা তত্ত্ব সম্পর্কে ব্যাখ্যা কৰিছিল। কেইন্সৰ মতে, মুদ্রাৰ চাহিদা হ'ল দুটা চলক-আয় আৰু সুত্ত্ব হাৰৰ ফলন। কেইন্সে ব্যাখ্যা কৰিছিল যে মানুহে তিনিটা অভিপ্রায়ৰ বাবে মুদ্রাৰ চাহিদা সৃষ্টি কৰে। সেই তিনিটা হ'ল - লেনদেন, সতর্কতামূলক আৰু কল্পনাপ্রসূত অভিপ্রায়। কেইন্সৰ চাহিদা তত্ত্বৰ গুৰুত্বপূর্ণ উপাদানটো হ'ল মুদ্রাৰ কল্পনাপ্রসূত চাহিদা। এই তিনিটা উপাদানৰ বিষয়ে তলৰ খণ্ডত বিষদভাৱে বর্ণনা কৰা হ'ল —

৭.৩.১ মুদ্রাৰ লেন-দেনৰ চাহিদা

মানুহৰ দৈনন্দিন লেনদেনৰ বাবে যি মুদ্রাৰ দৰকাৰ হয়, তাকেই মুদ্রাৰ লেন-দেনৰ চাহিদা বোলে। এটা পৰিয়ালে সাধাৰণতে ব্যৱহাৰ হোৱা সকলোবোৰ সামগ্রী ক্রয় কৰিবলগীয়া হয়। এজন উৎপাদকে উৎপাদনৰ বাবে বিভিন্ন কেঁচাসামগ্রী আৰু সেৱা ক্রয় কৰিবলগীয়া হয়। মুদ্রাৰ লেন-দেনৰ চাহিদাৰ উদ্ভৱ হোৱাৰ কাৰণ হ'ল আয় উপার্জন আৰু দ্রব্যসমূহত কৰা ব্যয়ৰ মাজত থকা সময়ৰ ব্যৱধান। এই সময়ৰ ব্যৱধান বিভিন্ন শ্রেণীৰ মানুহৰ বাবে বেলেগ বেলেগ হ'ব পাৰে। কিছুমান মানুহে আয়ৰ বৃহৎ অংশ প্রথম সপ্তাহতে ব্যয় কৰে, আন কিছুমানে আকৌ মাহটোৰ সমস্ত ব্যয় চাৰিটা সপ্তাহৰ মাজত সমভাৱে ব্যয় কৰে। এজন ব্যক্তি, পৰিয়াল বা ব্যৱসায় প্রতিস্থানে আয়ৰ কিছু অংশ এই ব্যৱধান পূৰণ কৰিবলৈ ধৰি ৰাখে। পৰিকল্পিত ব্যয় প্রকৃত আয়ৰ ওপৰত নির্ভৰ কৰে। সেয়েহে লেনদেনৰ চাহিদা প্রকৃত আয়ৰ ওপৰত নির্ভৰ কৰে। মুদ্রাৰ লেনদেনৰ চাহিদা আৰু আয়ৰ মাজত এক প্রত্যক্ষ সম্পর্ক আছে। এই সম্পর্কক তলত

দিয়া ধৰণে প্ৰকাশ কৰিব পাৰি —

$MD_T = f(Y)$ য'ত MD_T হ'ল মুদ্ৰাৰ লেনদেনৰ চাহিদা আৰু Y হ'ল আয়। এতিয়া, যদি উপযুক্ত সমীকৰণত থকা সম্পৰ্ক ৰৈখিক আৰু সমানুপাতিক হয়, তেন্তে ইয়াক তলত দিয়া ধৰণে প্ৰকাশ কৰিব পাৰি —

$$MD_T = KY$$

এতিয়া K বৃদ্ধি বা হ্ৰাস হ'লে চাহিদা ফলনটো সোঁফালে বা বাওঁফালে স্থানান্তৰিত হ'ব।

৭.৩.২ মুদ্ৰাৰ সতৰ্কতামূলক চাহিদা

মানুহৰ দৈনন্দিন প্ৰয়োজনীয় লেনদেনৰ চাহিদাৰ উপৰিও মানুহে কিছু পৰিমাণৰ নগদ মুদ্ৰা হাতত ৰাখিব বিচাৰে। এই অতিৰিক্ত মুদ্ৰা ভৱিষ্যত বিপদ, বেমাৰ-আজাৰ, দুৰ্ঘটনা ইত্যাদি পূৰণ কৰিবলৈ হাতত ৰাখে। অৰ্থনীতিবিদে ডব্লিউ.ডব্লিউ. হেইনচে আঙুলিয়াই দিছে যে সম্পত্তিৰ আকাৰ, বীমাকৰণ, ঋণৰ সুবিধা, ভৱিষ্যত আয় ইত্যাদিয়ে মুদ্ৰাৰ সতৰ্কতামূলক অভিপ্ৰায় প্ৰভাৱিত কৰে। সতৰ্কতামূলক চাহিদাৰ ক্ষেত্ৰত সম্পত্তিৰ আকাৰ আৰু নগদ মুদ্ৰা হাতত ৰখাৰ মাজত প্ৰত্যক্ষ সম্পৰ্ক আছে। বীমাকৰণৰ সুবিধাৰ পৰ্য্যাপ্ততাই নগদ সংৰক্ষণ হ্ৰাস কৰে। যদি এজন ব্যক্তিৰ মৃত্যুত বীমা কোম্পানীয়ে তেওঁৰ পৰিয়ালক দৰকাৰী সুবিধা প্ৰদান কৰে, তেন্তে তেওঁ সতৰ্কতামূলক অভিপ্ৰায়ৰ বাবে নগদ মুদ্ৰা হাতত ৰখাৰ প্ৰয়োজনীয়তা অনুভৱ নকৰে। কিছুমান ৰাহি নগদে অপ্ৰত্যাশিতভাৱে সৃষ্টি হোৱা সুবিধা লোৱাত সহায় কৰে। উদাহৰণস্বৰূপে, পৰিকল্পনা নাথাকিলেও সামগ্ৰী এটা ভাল দৰত লাভ কৰিব পাৰে।

৭.৩.৩ মুদ্ৰাৰ কল্পনাপ্ৰসূত চাহিদা

আমি জানোঁ যে মানুহে সম্পদ ভূমি,বণ্ড, মুদ্ৰা ইত্যাদিৰ ৰূপত ৰাখিব পাৰে। সৰল অৰ্থত, মুদ্ৰাৰ বাহিৰেও অন্য ৰূপত সম্পত্তি থাকিব পাৰে, যাক 'বণ্ড' বুলি কোৱা হয়। দৰাচলতে, কেইন্সেও দুটা প্ৰকাৰৰ সম্পদৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰিছে — মুদ্ৰা আৰু বণ্ড।

এজন বিবেচক অৰ্থনৈতিক অভিকৰ্ত্তাই সদায় লাভ বা আয় বৃদ্ধি কৰাৰ চেষ্টা কৰে। এতিয়া, মুদ্ৰা আৰু বণ্ড এই দুই প্ৰকাৰৰ সম্পত্তি মানুহৰ এজনে কেনেদৰে ব্যৱহাৰ কৰে, চাওঁ আহক। যদি আমি সঞ্চয় বেংকৰ একাউন্টত থওঁ, তেন্তে আমি সুত আহৰণ কৰিম আৰু যদি বণ্ড ক্ৰয় কৰোঁ, তেন্তে মুদ্ৰাগত আয় পাম। মানুহে সাধাৰণতে সুতৰ হাৰৰ লগত বণ্ডৰ আয় তুলনা কৰে। গতিকে, ভবিষ্যতে সুতৰ হাৰ আৰু বণ্ডৰ দামৰ পৰিবৰ্তন সম্বন্ধে কল্পনাপ্ৰসূতভাৱে লোৱা সিদ্ধান্তৰ ফলত হোৱা মুদ্ৰাৰ চাহিদাক মুদ্ৰাৰ কল্পনাপ্ৰসূত চাহিদা বুলি কোৱা হয়। এনে কাৰণতে, মুদ্ৰাৰ কল্পনাপ্ৰসূত চাহিদাক

বজাৰতকৈ ভৱিষ্যত সম্বন্ধে বেছিকৈ জানি আহৰণ কৰা লাভ বুলি কোৱা হয়। ইয়াৰ প্রধান ধাৰণা মুদ্রাৰ পৰা মুদ্রাগত লাভ আহৰণ কৰা।

এতিয়া, কেনেদৰে এজন ব্যক্তিয়ে দুটা সম্পদৰ পৰা তেওঁৰ লাভ সর্ব্বোচ্চ কৰে, সেই বিষয়ে আলোচনা কৰিম। এয়া কৰোঁতে আমি বণ্ডৰ দৰ আৰু মুদ্রাৰ সুতৰ হাৰৰ সম্পর্ক আৰু সুতৰ হাৰ আৰু কল্পনাপ্রসূত চাহিদা সম্পর্ক বিবেচনা কৰিম।

বণ্ডৰ দৰ আৰু বজাৰ সুতৰ হাৰৰ মাজত এক বিপৰীত সম্বন্ধ আছে। ইয়াক বর্ণনা কৰিবলৈ ধৰা হ'ল ১০০০ টকাৰ বণ্ডে বছৰি ১০% স্থায়ী আয় প্রদান কৰে। ই ইয়াকে বুজায় যে বণ্ডৰ স্থিৰ আয় ১০০ টকা। এতিয়া ধৰা হ'ল, বেংকৰ সঞ্চয় একাউন্টত সুতৰ হাৰ ১০% ৰ পৰা ৮% লৈ হ্রাস পালে। এতিয়া মুঠ এবছৰত ১০০ টকা পাবলৈ ৮ % সুদৰ হাৰত কিমান মুদ্রা বেংকত থব লাগিব?

ধৰা হ'ল, সেই পৰিমাণটো x, তেন্তে $x = ১০০ \times \frac{১০০}{৮}$। এই ক্ষেত্রত এই পৰিমাণ হ'ব ১২৫০ টকা। গতিকে দেখা গৈছে যে, ১২৫০ টকা বেংকত থ'লে তাৰপৰা আয় লাভ কৰা ১০০ টকা (সুত) বণ্ডত বিনিয়োগ কৰা ১০০০ টকাৰ সমান। স্বাভাৱিকতে, মানুহে বেংকত জমা কৰাতকৈ বণ্ড ক্রয় কৰিব। সেয়েহে আমি কব পাৰোঁ যে বজাৰ সুতৰ হাৰ হ্রাস হ'লে বণ্ডৰ দৰ বৃদ্ধি হয়। আনহাতে, সুতৰ হাৰ আৰু বণ্ডৰ মাজৰ সম্পর্ক বিপৰীত। প্রকৃততে, ভবিষ্যতে সুতৰ হাৰ আৰু বণ্ডৰ দামৰ পৰিমাণ সম্বন্ধে কল্পনাপ্রসূতভাবে লোৱা সিদ্ধান্তৰ ফলতেই মূদ্রাৰ কল্পনা প্রসূত চাহিদা সৃষ্টি হয়।

এতিয়া কল্পনাপ্রসূত চাহিদা আৰু সুতৰ হাৰৰ সম্পর্ক বিবেচনা কৰিম। মুদ্রাৰ কল্পনাপ্রসূত চাহিদা মুদ্রাৰ সুতৰ হাৰৰ লগত বিপৰীতভাৱে জড়িত। অর্থাৎ সুতৰ হাৰ বৃদ্ধি হ'লে কল্পনাপ্রসূত চাহিদা হ্রাস পাব আৰু ইয়াৰ বিপৰীতে তাৰ ওলোটাটো ঘটে।

৭.৩.৪ বুল আৰু বিয়েৰ

ইতিমধ্যে আলোচনা কৰাৰ দৰে, 'বুল' আৰু 'বিয়েৰ' এই শব্দ দুটাক এজন লোক বা বজাৰৰ সাধাৰণ ক্রিয়া আৰু ধ্যান ধাৰণা বা মানসিকতা আদি বুজাবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। এই শব্দ দুটা প্রায়ে ষ্টক বজাৰৰ অংশগ্রহণকাৰী বুজাবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। বিয়েৰ বজাৰে দৰ হ্রাস হোৱাক বুজায়। ই সাধাৰণতে কিছু মাহৰ বাবে কোনো এটা চিকিউৰিটি বা সম্পত্তিৰৰ ক্ষেত্রত বা গোটেই চিকিউৰিটি বজাৰৰ বাবে উদ্ভৱ হ'ব পাৰে। 'বুল' বজাৰ উদ্ভৱ হয়, যেতিয়া দৰ বৃদ্ধি হয়। 'বুল' আৰু 'বিয়েৰ' শব্দ দুটা প্রতিটো জন্তুৰে ইয়াৰ প্রতিদ্বন্দীক কৰা আচৰণৰ সহায়ত আহৰণ কৰা হৈছে। বিয়েৰ (ভালুক) এটাই তললৈ আক্রমণ কৰে। আনহাতে বুল (ষাড় গৰু) এটাই শিঙেৰে ওপৰলৈ দলিয়াই দিয়ে। এই স্থানান্তৰ বজাৰ আচৰণৰ লগত জড়িত। যদি দালাল এজনৰ ক্রিয়াই ষ্টকৰ দৰ বৃদ্ধি কৰে, তেন্তে তেওঁক 'বুল' বুলি কোৱা হয়। আনহাতে, যদি

দালালজনৰ ক্রিয়াই ষ্টকৰ দৰ হ্রাস কৰে, তেন্তে তেওঁক 'বিয়েৰ' বুলি কোৱা হয় আৰু বজাৰখনক বিয়েৰ বজাৰ বুলি কোৱা হয়।

আগৰ আলোচনাত আমি উল্লেখ কৰিছোঁ যে মুদ্রাৰ কল্পনাপ্রসূত চাহিদা সুতৰ হাৰ আৰু বণ্ডৰ দৰৰ অপ্রত্যাশিত পৰিবর্তনৰ বাবে হয়। মানুহৰ কল্পনাপ্রসূত আচৰণক বুল আৰু বিয়েৰ এই দুটা ভাগত ভাগ কৰা হয়। বুলে বণ্ডৰ দৰ ভৱিষ্যতে বৃদ্ধি হোৱাটো আশা কৰে, আনহাতে বিয়েৰে বণ্ডৰ দৰ হ্রাস হোৱাটো আশা কৰে। কেইন্সৰ বিশ্লেষণত এই প্রত্যাশাবোৰক নিশ্চিত বুলি ধৰা হয়। যথার্থতে, বুল প্রকৃতিৰ লোকসকলে সকলোবোৰ ৰাহি নগদধন বণ্ডত বিনিয়োগ কৰিব বুলি অনুমান কৰিব পাৰি। ইয়াৰ বিপৰীতে, বিয়েৰ প্রকৃতিৰ লোকসকলে বণ্ডৰ পৰিৱর্তে নগধ ধন অধিক পছন্দ কৰিব, যদি তেওঁলোকে ভাৱে যে বণ্ডৰ পৰা হ'ব পৰা মূলধনৰ ক্ষতি বণ্ডৰ পৰা লাভ কৰিবলগীয়া সুততকৈ বেছি। এনেদৰে, তেওঁলোকে ক্ষয়-ক্ষতি হ্রাস কৰিব পাৰে। সেয়েহে কোৱা হয়, মুদ্রাৰ কল্পনাপ্রসূত চাহিদা কেৱল বিয়েৰৰ ক্ষেত্রতহে উদ্ভৱ হয়। এই বিয়েৰবোৰে বণ্ডলৈ স্থানান্তৰ কৰিবলৈ নগদ ধন জমা কৰি থয়, যাতে তেওঁলোকে আশা কৰা অনুযায়ী বণ্ডৰ দৰ হ্রাস হ'লে বা যদি তেওঁলোকে আশা কৰে যে বণ্ডৰ দৰ অতি সোনকালে বৃদ্ধি পাব, তেনে পৰিস্থিতিত তেওঁলোকে বণ্ডত বিনিয়োগ কৰিব পাৰে।

অনুশীলনী ৭.১

এক কাল্পনিক উদাহৰণৰ সহায়ত লেনদেন আৰু সতর্কতামূলক চাহিদাৰ বিষয়ে বর্ণনা কৰক।

.....

.....

.....

.....

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ১ ঃ তলৰ উক্তিবোৰ শুদ্ধ নে অশুদ্ধ?

(ক) লেনদেনৰ চাহিদা হ'ল আয়ৰ এটা ফলন। (শুদ্ধ /অশুদ্ধ)

(খ) সংস্থাপিত অর্থনীতিবিদৰ মতে মূলধনৰ চাহিদা আৰু যোগানে সুতৰ হাৰ নির্ধাৰণ কৰে। (শুদ্ধ /অশুদ্ধ)

প্রশ্ন নং ২ ঃ মুদ্রাৰ চাহিদা বুলিলে কি বুজে? (৪০ টা শব্দৰ ভিতৰত)

.....

.....

.....

.....

৭.৪ সুতৰ হাৰ নির্দ্ধাৰণৰ তাৰল্যপ্রীতি তত্ত্ব

সুতৰ হাৰ নির্দ্ধাৰণৰ তাৰল্যপ্রীতি তত্ত্ব অর্থনীতিবিদ জন মেইনার্ড কেইন্সে পোন প্রথমে আলোচনা কৰিছিল। কেইন্সে সুতৰ হাৰক এক নির্দিষ্ট সময়ত তাৰল্য পৰিহাৰ কৰাৰ পুৰস্কাৰ হিচাপে সংজ্ঞায়িত কৰিছে। কেইন্সৰ মতে, বিনিয়োগৰ বাবে সম্পদৰ চাহিদা আৰু সম্পদৰ উপভোগৰ পৰা বিৰত থকাৰ মাজৰ ভাৰসমতা দৰে স্থাপন নকৰে। দৰে নগদ ৰূপত সম্পদ ৰখাৰ ইচ্ছা আৰু নগদৰ পৰিমাণৰ মাজতহে সমতা স্থাপন কৰে। কেইন্সৰ মতে, মুদ্রাৰ চাহিদা আৰু যোগানে সুতৰ হাৰ নির্ধাৰণ কৰে। এই দুটা নির্দ্ধাৰকৰ ভিতৰত মুদ্রাৰ যোগানে সকলো উদ্দেশ্যতে দৰকাৰ হোৱা মুদ্রাৰ পৰিমাণক বুজায়। যদিও মুদ্রাৰ যোগান সুতৰ হাৰৰ ফলন, কিন্তু ইয়াক মুদ্রাগত কর্তৃপক্ষই স্থিৰ বুলি ধৰি লয়। সেয়েহে মুদ্রাৰ যোগান ৰেখা সম্পূর্ণ অস্থিতিস্থাপক।

মুদ্রাৰ চাহিদাৰ দ্বিতীয়টো উপাদান হিচাপে কেইন্সে 'তাৰল্যপ্রীতি' শব্দটো ব্যৱহাৰ কৰিছে, যাৰ বাবে এই তত্বটোক 'তাৰল্যপ্রীতি তত্ত্ব' বুলি কোৱা হয়। সুতৰ হাৰ এক কিস্তি (premium) হিচাপে ব্যাখ্যা কৰিব পাৰি; গতিকে, সুত হৈছে নগদ পৰিহাৰ কৰাৰ পুৰষ্কাৰ। তাৰল্যপ্রীতি বেছি হ'লে নগদ পৰিহাৰ কৰাৰ বাবদ বেছি সুতৰ হাৰ প্রদান কৰিবলগীয়া হয়। আকৌ তাৰল্যপ্রীতি কম হ'লে, কম সুত্ত হাৰ প্রদান কৰিব পাৰি। আমি আগতে আলোচনা কৰিছোঁ যে নগদ জমাৰ বাবে মানুহে তিনিটা অভিপ্রায়ৰ দ্বাৰা প্রভাৱিত হয় - লেনদেন, সতর্কতামূলক আৰু কল্পনাপ্রসূত অভিপ্রায়। লেনদেনৰ অভিপ্রায় বর্তমানৰ লেনদেন আৰু ব্যক্তিগত বিনিময়ৰ বাবে নগদৰ প্রয়োজনৰ লগত জড়িত। ইয়াক আকৌ আয় আৰু ব্যৱসায় অভিপ্রায় হিচাপে ভাগ কৰা হৈছে। আগতে উল্লেখ কৰা হৈছে যে আয়ৰ অভিপ্রায় বুলিলে ব্যক্তিগত আয় আহৰণ আৰু ব্যয়ৰ মাজৰ সময়খিনিৰ জোৰা মাৰিবলৈ নগদ ধন হাতত ৰখাটো বুজায়। ঠিক তেনেদৰে, ব্যৱসায় অভিপ্রায় বুলিলে ব্যৱসায়ী এজনে আয় আহৰণ আৰু ব্যয়ৰ মাজৰ জোৰা মাৰিবলৈ নগদ ধন হাতত ৰখাটো বুজায়। লেনদেনৰ অভিপ্রায়ৰ লগত আন এটা অভিপ্রায়ৰ বাবে মানুহে নগদ মুদ্রা হাতত ৰাখে, সেইটো হ'ল সতর্কতামূলক অভিপ্রায়। এই অভিপ্রায় ভৱিষ্যত হ'ব পৰা মানুহৰ বিপদৰ বাবে নগদ ধৰি ৰখাৰ ইচ্ছাৰ লগত জড়িত।

কেইন্সৰ মতে, মুদ্রাৰ লেনদেন আৰু সতর্কতামূলক চাহিদা তুলনামূলকভাৱে বেছি আয় স্থিতিস্থাপক আৰু সুতৰ হাৰ অস্থিতিস্থাপক। এই দুটা অভিপ্রায়ৰ বাবে হাতত জমা ৰখা নগদ মুদ্রা আয়ৰ ফলন হয়। ইয়াক এনেদৰে প্রকাশ কৰিব পাৰি —

$M_1=L_1(Y)$

ইয়াত M_1 হৈছে মুদ্রাৰ লেনদেন আৰু সতর্কতামূলক চাহিদা আৰু Y হৈছে আয়।

কেইন্সৰ মতে, কল্পনাপ্রসূত অভিপ্রায় হ'ল ভৱিষ্যত সম্বন্ধে বজাৰতকৈ বেছিকৈ জানি অর্জন কৰা লাভ। যদি লেনদেন আৰু সতর্কতামূলক চাহিদা পূৰ কৰাৰ পিছত নগদ মুদ্রা থাকি যায়, তেন্তে সেইখিনিক বিনিয়োগ কৰি বিত্তীয় সম্পদৰ লাভ অর্জন কৰাৰ ইচ্ছা থাকে। কেইন্সৰ মতে, কল্পনাপ্রসূত চাহিদা নির্ধাৰণ কৰে সম্পত্তিৰ দৰ বা সুতৰ হাৰ পৰিবর্তনৰ প্রত্যাশাই। মুদ্রাৰ

কল্পনাপ্রসূত চাহিদা সুতৰ হাৰৰ এক ক্রমহ্রাসমান ফলন। সুতৰ হাৰ বৃদ্ধি হ'লে মুদ্রাৰ কল্পনাপ্রসূত চাহিদা হ্রাস পাব। আনহাতে, সুতৰ হাৰ হ্রাস হ'লে, ই বৃদ্ধি হ'ব। ইয়াক তলত দিয়া ধৰণে প্রকাশ কৰিব পাৰি —

$M_2=L_2(r)_1$

----- ইয়াত M_2 এ মুদ্রাৰ কল্পনাপ্রসূত চাহিদা আৰু r এ সুতৰ হাৰক বুজাইছে।

মুদ্রাৰ কল্পনাপ্রসূত চাহিদা ৰেখা এডালৰ গঠন হৈছে বাওঁফালৰ পৰা সোঁফাললৈ অহা নিম্নগামী ৰেখা। এক নিম্ন সুতৰ হাৰত, কল্পনা প্রসূত চাহিদা সম্পূর্ণ স্থিতিস্থাপক। যিটো অংশত ই স্থিতিস্থাপক হয়, তাক তাৰল্যফান্দ বুলি কোৱা হয়।

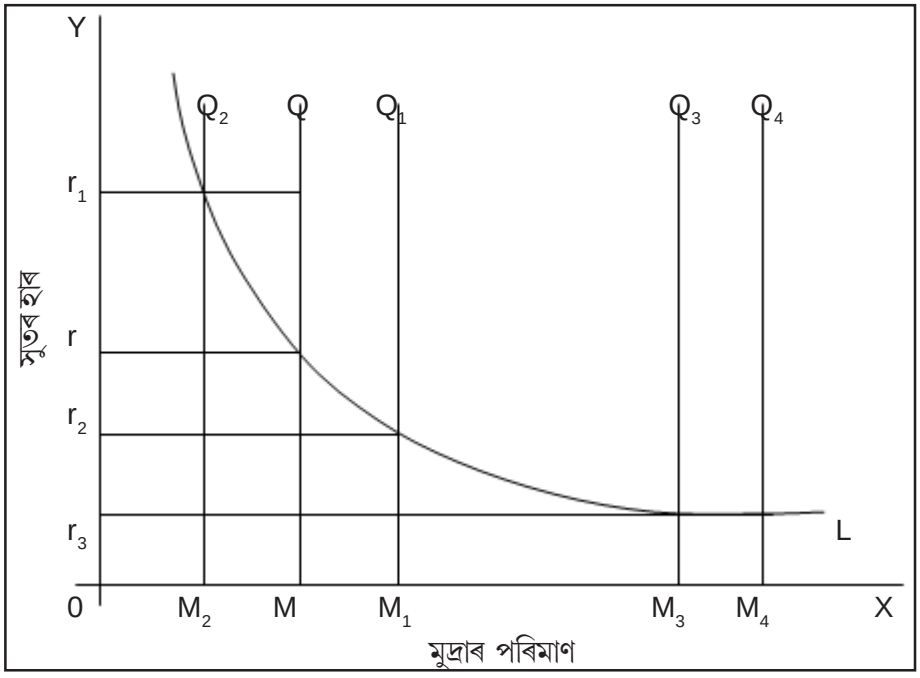
এতিয়া, যদি মুঠ তৰল মুদ্রাক M ৰে বুজোৱা হয়, লেনদেন আৰু সতর্কতামূলক অভিপ্রায়ক M_1 ৰে বুজোৱা হয় আৰু কল্পনাপ্রসূত অভিপ্রায়ক M_2 ৰে বুজোৱা হয়, তেন্তে M হ'ল M_1আৰু M_2 ৰ যোগফল। ইয়াক তলত দিয়া ধৰণে প্রকাশ কৰিব পাৰি—

$M=M_1+M_2$

$M_2=L(Y, r)$

আমি মুদ্রাৰ চাহিদা আৰু যোগান বর্ণনা কৰি আহিছোঁ। এতিয়া মুদ্রাৰ চাহিদা আৰু যোগানে কেনেদৰে সুতৰ হাৰ নির্ধাৰণ কৰে, সিই বিষয়ে অধ্যয়ন কৰিম। সুতৰ হাৰ সেই স্তৰত নির্ধাৰণ কৰা হয়, য'ত মুদ্রাৰ চাহিদা আৰু যোগান সমান হয়। ইয়াক তলৰ চিত্র ৭.১ত বর্ণনা কৰা হ'ল —

চিত্র ৭.১ ঃ সুতৰ হাৰ নির্ধাৰণ

ওপৰৰ চিত্রত উলম্ব ৰেখাবোৰে মুদ্রাৰ যোগানক বুজাইছে, যি নির্দ্দিষ্ট সময়ৰ বাবে স্থিৰ। যদি মৌদ্রিক কর্তৃপক্ষই মুদ্রাৰ যোগান বৃদ্ধি কৰে, যি ক্ষেত্রত তাৰল্যপ্রীতি ৰেখাডাল স্থিৰে

থাকে, তেতিয়া সুতৰ হাৰ হ্ৰাস পাব। মন কৰিব, মুদ্ৰাৰ যোগান Q_2M_2 ৰ পৰা QM লৈ বৃদ্ধি পোৱাৰ ফলত সুতৰ হাৰ r_1 ৰ পৰা r লৈ হ্ৰাস হ'ল। একেদৰে, মুদ্ৰাৰ যোগান যদি QM ৰ পৰা Q_1M_1 লৈ বৃদ্ধি হয়, তেন্তে সুতৰ হাৰ r ৰ পৰা r_2 লৈ হ্ৰাস হয়। কিন্তু যদি মুদ্ৰাৰ যোগান Q_3M_3ৰ পিছত বৃদ্ধি পায়, তেন্তে ই সুতৰ হাৰৰ ওপৰত কোনো প্ৰভাৱ পেলাব নোৱাৰে, কাৰণ r_3 সুতৰ হাৰত তাৰল্যপ্ৰীতি ৰেখাডাল পূৰ্ণ স্থিতিস্থাপক হয়। তাৰল্যপ্ৰীতি ৰেখাৰ স্থিতিস্থাপক অংশক তাৰল্যফান্দ, বুলি কোৱা হয় য'ত L ৰেখাডাল X অক্ষৰ সমান্তৰাল হয়। এনেদৰে, তত্ত্বটোৱে দেখুৱায় যে সুতৰ হাৰ সেইটো বিন্দুত নিৰ্ণয় কৰা হয়, য'ত তাৰল্যপ্ৰীতি ৰেখা মুদ্ৰাৰ যোগান ৰেখাৰ সমান হয়।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ৩ ঃ তলৰ উক্তিবোৰ শুদ্ধ নে অশুদ্ধ?

(ক) মুদ্ৰাৰ কল্পনাপ্ৰসূত চাহিদা সুতৰ হাৰৰ এটা ফলন। (শুদ্ধ /অশুদ্ধ)

(খ) মুদ্ৰাৰ যোগান এক নিৰ্দিষ্ট সময়ত স্থিৰ। (শুদ্ধ /অশুদ্ধ)

প্ৰশ্ন নং ৪ ঃ তাৰল্য ফান্দ বুলিলে কি বুজে? (৪০ টা শব্দৰ ভিতৰত)

.....

.....

.....

.....

৭.৫ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- সুতৰ হাৰৰ প্ৰকৃতি আৰু নিৰ্ণায়ক সম্পৰ্কে বহুতো মতবাদ আছে। সাধাৰণতে সুত হ'ল মূলধন ব্যৱহাৰৰ বাবে দিয়া দৰ।
- মুদ্ৰাৰ লেন-দেনৰ চাহিদাই দৈনন্দিন লেন-দেনৰ বাবে মানুহক দৰকাৰ হোৱা নগদ মুদ্ৰাক বুজায়।
- মুদ্ৰাৰ লেন-দেনৰ চাহিদা আয়ৰ এটা ফলন।
- বিপদৰ সময়ত, যেনে বেমাৰ-আজাৰ, দূৰ্ঘটনা, নিয়োগহীনতা ইত্যাদি পূৰণ কৰিবলৈ দৰকাৰ হোৱা মুদ্ৰাক সতৰ্কতামূলক চাহিদা বুলি কোৱা হয়।
- মুদ্ৰাৰ কল্পনাপ্ৰসূত চাহিদা ভৱিষ্যতৰ বিষয়ে বেছিকে জানি তাৰ পৰা আয় আহৰণ কৰাৰ চেষ্টাৰ ফলত উদ্ভৱ হয়।
- সুতৰ তাৰল্যপ্ৰীতি তত্ত্ব হ'ল কেইন্সৰ সুতৰ হাৰ বৰ্ণনাৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ বিশ্লেষণ। এই তত্ত্ব অনুসৰি, সুত হ'ল কোনো এক নিৰ্দিষ্ট সময়ছোৱাৰ বাবে তাৰল্য পৰিহাৰ কৰাৰ এক পুৰষ্কাৰ।
- অতি নিম্ন সুতৰ হাৰত তাৰল্যপ্ৰীতি ৰেখাডাল আনুভূমিক অক্ষৰ সমান্তৰাল হয়। তাৰল্যপ্ৰীতি ৰেখাৰ এই আনুভূমিক অংশক তাৰল্য ফান্দ বুলি কোৱা হয়।

৭.৬ অগ্রগতিৰ খতিয়ান

১ নং প্রশ্নৰ উত্তৰঃ (ক) শুদ্ধ (খ) শুদ্ধ

২ নং প্রশ্নৰ উত্তৰঃ মুদ্রাৰ চাহিদা মানুহে বিভিন্ন কাৰণত যেনে বিনিময় মাধ্যম, জোখমাখৰ একক বিলম্বিত পৰিশোধৰ মানদণ্ড আৰু মূল্যৰ ভাণ্ডাৰ ইত্যাদিৰ বাবে নগদ মুদ্রা হাতত ৰখাৰ ইচ্ছাক বুজায়।

৩ নং প্রশ্নৰ উত্তৰঃ (ক) শুদ্ধ (খ) শুদ্ধ

৪ নং প্রশ্নৰ উত্তৰঃ অতি নিম্ন সুতৰ হাৰত তাৰল্যপ্রীতি ৰেখাডাল সম্পূর্ণ স্থিতিস্থাপক হয়। অর্থাৎ এই ৰোখাডাল x- অক্ষৰ সমান্তৰাল হয়। তাৰল্যপ্রীতি ৰেখাডালৰ এই আনুভূমিক অংশকেই তাৰল্যফান্দ বুলি কোৱা হয়।

৭.৭ অধিক জানিবৰ বাবে

1) Dillard, D. (2005). *The Economics of John Maynard Keynes*: *The Theory of a Monetary Economy,* USA: Kessinger Publishing, LLC.
2) Rana, K.C. & Verma, K.N. (2009). *Macroeconomic Analysis*, Jalandhar: Vishal Publications.
3) Diulio, E. A.(1983). *Theory and Problems of Macroeconomic Theory*, Singapore: Schaum's Outline Series, McGraw-Hill Book Company.

অসমীয়া গ্রন্থ ঃ

১) আহমেদ, ৰফিক. ২০০৯ . *সমষ্টিগত অর্থতত্ত্ব,* যোৰহাট ঃ ইউনিকা প্রকাশন।

৭.৮ আৰ্হি প্রশ্ন

চুটি প্রশ্ন (১৫০ টা শব্দৰ ভিতৰত)

প্রশ্ন নং ১ঃ মুদ্রাৰ লেন-দেনৰ চাহিদা বুলিলে কি বুজা যায়?

প্রশ্ন নং ২ঃ মুদ্রাৰ কল্পনাপ্রসূত চাহিদাক প্রভাৱিত কৰা কাৰকসমূহ ব্যাখ্যা কৰক।

প্রশ্ন নং ৩ঃ মুদ্রাৰ কল্পনাপ্রসূত চাহিদা কি বর্ণনা কৰক।

প্রশ্ন নং ৪ঃ বুল (Bull) আৰু বিয়াৰ (Bear) বুলিলে কি বুজ বিয়েৰ যায়?

ৰচনাধর্মী প্রশ্ন (৩০০-৫০০ টা শব্দৰ ভিতৰত)

প্রশ্ন নং ১ঃ তাৰল্যপ্রীতি বুলিলে কি বুজায়? নগদৰ প্রতি থকা মানুহৰ পছন্দই কেনেদৰে সুতৰ হাৰ নির্ণয়ত সহায়ক হয়?

*** ***** ***